

Danmarks Naturfredningsforenings hørings svar til Vandområdeplan 2021-27 – Grundvand

Vandområdeplanerne 2021-2027 (VOP3) er sendt i offentlig høring fra den 22. december 2021 til den 22. juni 2022.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) har struktureret sit hørings svar tematisk og fremsender hermed sine bemærkninger vedrørende Grundvand.

DNs samlede hørings svar består af følgende tematiske dokumenter:

- Overordnede bemærkninger
- Vandløb
- Søer
- Kystvand
- Miljøfarlige stoffer – MFS, Spildevand, Akvakultur og Klappning
- Grundvand
- Bilag 1 (Danmarks inddækkende fortolkning af vandforekomster og ikke-forringelse er et problem for søer og vandløb)

En række af DNs lokale afdelinger har indsendt egne hørings svar, som rummer bemærkninger til såvel konkrete lokale forhold som mere generelle problemstillinger.

Generelt

Vandområdeplan 2021-27 – VOP3 – udgør den direktivmæssigt set sidste chance for at beslutte og iværksætte alle nødvendige indsatser til opnåelse af de fastsatte målsætninger.

Det har EU Kommissionen gentagne gange gjort klart:

"After 2027, the possibilities for exemptions are reduced, as time extensions under Article 4(4) can only be authorised in cases where all the measures have been put in place but the natural conditions are such that the objectives cannot be achieved by 2027." (2019 EU Kommissionen fitness check).

Tidsudskydelser for målopfyldelse kan således ikke begrundes med andet end naturgivne forhold og kun når alle nødvendige indsatser er på plads.

Det sikrer denne 3. vandområdeplan – VOP3 - ikke.

Aftalen om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 mellem regeringen og et stort flertal af Folketingets partier indebærer at indsatsiden i Vandområdeplan 2021-27 - VOP3 – skal genbesøges i 2023/24 og igen i 2025/26, angiveligt som en miljøgaranti for at sikre fremdriften i især de kollektive indsatser overfor kvælstofbelastningen. I ly af disse genbesøg har man imidlertid også udskudt beslutning om særdeles mange resterende indsatsbehov for vandløb og søer, kystvande og grundvand.

VOP3 skulle være den vandområdeplan, hvor alle resterende indsatser for opnåelse af miljømålene fremgår og iværksættes. Genbesøgene betyder, at man nu blot underopdeler planen så man ikke beslutter de fulde og nødvendige indsatser for målopfyldelse, men i stedet hvert andet år skal justere den efter forhandlinger. Altså endnu en udsættelse af de nødvendige indsatser, som efterlader endnu kortere tid til at iværksætte dem og endnu længere tidshorisont for målopfyldelse i vandmiljøet.

Resultatet er således en offentlig høring af en VOP3, som ikke rummer de nødvendige indsatser for målopfyldelse i 2027. Det mener DN ikke er i overensstemmelse med direktivkravene og det vil formentlig medføre behov for ny høringer af en VOP3.1 og en VOP3.2 efter genbesøgene.

Det er beskæmmende og desværre symptomatisk for den danske indsats i samtlige VOP, at den har været uambitiøs og uden reel vilje til hurtig og effektiv indsats. Ganske vist er Vandrammedirektivet tænkt som et instrument til at nå god økologisk tilstand gennem en iterativ proces – dvs løbende justeringer af indsatser i takt med at man får mere viden om belastninger og virkemidler og nødvendige indsatser, men i Danmark har det i over 20 år med vekslende regeringer ført til udsættelse på udsættelse af helt nødvendige indsatser fordi man har nægtet at træffe beslutning på det eksisterende vidensgrundlag.

Resultatet er desværre også, at vi i denne 3. og sidste planperiode ikke bare står milevidt fra målopfyldelse i vandmiljøet, og fra at have iværksat de nødvendige indsatser, men også kan konstatere at der fortsat er kæmpe overvågningsmæssige huller og at der stort set ikke er sket nogen tilstandsmæssige fremskridt siden 2000.

Indledning - Grundvand

Overordnet set er udfordringerne for det danske grundvand ikke af kvantitativ, men af kvalitativ karakter.

Der er nu fundet pesticidrester over halvdelen af alle aktive vandværksboringer i både 2020 og 2021.

I 2020 blev der fundet pesticidrester i 51,8% og i 2021 i 56,5 %, tabel 1.

Grænseværdien for drikkevand var overskredet i 12% og 11,7% af de aktive vandværksboringer.

Vandværkerne står i dag med ryggen mod muren, og begge vandværksorganisationer og Danmarks Naturfredningsforening og de største vandværker har kontaktet Statsministeren og Miljøministeren for at slå alarm. Forsynings sikkerheden er truet.

Over halvdelen af dansk drikkevand indeholder i dag pesticidrester. Dette må stoppes. Hvis vi skal sikre rent vand til fremtidige generationer SKAL vi gribe ind nu og oprette grundvandsparker, hvor vi kan dyrke rent grundvand til fremtidige generationer.

kilde	antal boringer	antal fund	>0,1µg/l	andel fund i %	> 0,1 µg/l i %
2022, første 3 måneder og 9 dage	244	159	44	65,2	18
2021 DN hele året	1888	1067	221	56,5	11,7
2021, GEUS, foreløbigt udtræk	2067	1069	283	51,7	13,7
2020, DN	1737	900	208	51,8	12
2020, GEUS frigivet 9. november 2021*	2219	1131	323	51	14,6
2019, GEUS	2494	1130	317	45,3	12,7
2018, GEUS	2556	1043	284	40,8	11,1
2017, GEUS	2781	815	205	29,3	7,4
2016, GEUS	1842	465	53	25,2	2,9

Tabel 1 Fundandele i aktive vandværksboringer, data fra GEUS og fra Danmarks Naturfredningsforening. GEUS data* fra 2020 frigivet d. 9. november 2021. Et retrospektivt skema.

Der er fundet en lang række forskellige pesticidrester både forbudte og godkendte eller pesticider der er reguleret efter godkendelse. At der er fundet mange "gamle" og forbudte pesticider, er forventeligt, fordi langt det meste grundvand der indvindes, er grundvand dannet for 30-50 år siden. Derfor finder man ikke de pesticidrester, som i dag udvaskes til ungt grundvand. Disse "unge" og godkendte stoffer vil først nå de dybere dele af drikkevandsmagasinerne om en årrække, hvilket f.eks. nedbrydningsproduktet 1,2,4-triazol fra godkendte azoler der anvendes i korn viser. Dette nedbrydningsprodukt findes for tiden i det øverste grundvand, og azol svampemidlerne bør selvfølgelig forbydes.

God kvantitativ tilstand

Målinger fra den danske grundvandsovervågning, GRUMO, i 2020 viser, at der blev fundet katastrofalt mange sprøjtegiftrester i grundvandet, i 72,4% af alle vandprøverne, mens grænseværdierne var overskredet i **39% af målingerne**. I 15,9% var sumværdien på 0,5 µg/l for

pesticider overskredet. Der er et forbehold, da der ikke er analyseret mere end 533 indtag i 2020. I det øverste og yngste grundvand blev der fundet pesticid rester i 80% af vandprøverne mens grænseværdien var overskredet i 44,8%.

Ses udelukkende på det øverste og yngste grundvand er der i 2020 fundet pesticider i 80% af grundvandet og i 45% var grænseværdien overskredet.

Definitionerne for god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand, som fremgår af *"Bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand"* må derfor siges at være overskredet og der skal iværksættes (EU) handleplaner for at medbringe forureningen i grundvandsmagasinerne.

Grundvandsforekomster

Det er ikke rimeligt såfremt kvalitetskrav til grundvandsforekomster sættes som nævnes i *" Stk. 3. Grundvandsforekomster, for hvilke der skal fastlægges mindre strenge miljømål i henhold til § 11 i lov om vandplanlægning, fordi grundvandet som følge af menneskelige aktiviteter som fastlagt i basisanalysen er så forurenet, at det er umuligt eller uforholdsmæssigt dyrt at opnå god kemisk tilstand for grundvand, identificeres."*

Her bør godkendelses systemet som MST bruger til at godkende at pesticider og metabolitter selvfølgelig ændres således at yderligere og fremtidig forurening undgås.

Her nytter det ikke at

" Stk. 4. Fastlægges miljømålet til andet end god tilstand for de enkelte grundvandsforekomster eller fastsættes en længere frist med henblik på gradvis opfyldelse, skal det specificeres for hvilke forhold og kvalitetselementer eller med hvilken frist, der fraviges i forhold til målet"

netop fordi det er den nuværende praksis som betyder at fremtidig grundvandsdannelse i praksis er forurenet af pesticidrester.

Kvalitetskravet for det unge grundvand bør være

" Strømningens volumen og dynamik samt den deraf følgende forbindelse til grundvandet afspejler fuldstændig eller næsten fuldstændig uberørte forhold." som nævnes på side 8.

Danmarks Naturfredningsforening er helt enig i at :

*"Grundvandsstanden er således ikke udsat for menneskeskabte ændringer, der ville medføre:
– manglende opfyldelse af de miljømål, der fastlægges med hjemmel i § 7, stk. 1, i lov om vandplanlægning for tilknyttede overfladevandområder, – en væsentlig forringelse af sådanne vandområders tilstand,*

– en væsentlig beskadigelse af tilknyttede terrestriske økosystemer, der er direkte afhængige af grundvandsforekomsten, og ændringer i strømningsretningen som følge af ændringer i grundvandsstanden kan forekomme midlertidigt, eller konstant i et rumligt begrænset område, men sådanne ændringer medfører ikke, at saltvand eller andet trænger ind, og indicerer ikke en vedvarende og klart defineret tendens i strømningsretningen, der skyldes menneskeskabt påvirkning, og som kan medføre sådanne indtrængninger.”

Danmarks Naturfredningsforening mener, at fund af mange nye og gamle sprøjtegiftrester i grundvandet viser, at det nuværende godkendelsessystem for sprøjtegifte er utilstrækkeligt. Vi ved ikke i dag, hvor mange sprøjtegiftrester, der faktisk findes i det danske drikke- og grundvand, for der er endnu ikke udviklet analysemetoder, der screener for alle stoffer. Der er derfor behov for et udvidet godkendelsessystem, der kan håndtere de mange nye typer giftstoffer, som er baseret på et konsekvent forsigtighedsprincip, og hvor nye pesticider kun kan godkendes i Danmark, hvis de er testede under danske forhold med danske jordtyper, og hvis man som ekstra sikkerhed inddrager undersøgelser af det højeste beliggende grundvand fra dræn (drænvand er grundvand, ellers ville der ikke være vand i drænene) f.eks. i VAP, hvilket oprindeligt var hensigten.

Det betyder, at Miljøstyrelsen der i dag godkender pesticider, der siver ned i koncentrationer, der i gennemsnit overholder grænseværdien på 0,1 mikrogram/liter i den samlede nedsivningsmængde på årsniveau, ikke længere kan fortsætte denne praksis, som betyder, at alt drikkevand, hvor disse pesticider anvendes, vil komme til at indeholde stadig flere giftrester, når stadig flere godkendte stoffer nedvaskes.

I tabel 3 side 36 nævnes at

”Aktive stoffer i pesticider, herunder deres relevante omdannelses-, nedbrydnings- og reaktionsprodukter” har EU to grænseværdier på henholdsvis 0,1 µg/l for enkelt stoffer og 0,5 µg/l som grænseværdi når flere stoffer forekommer.

I den forbindelse skal ministeriet mindes om, at når man ser et stigende indhold af pesticider/nedbrydningsproduktet er EU-nødbremser på 75% af grænseværdien, hvilket desværre er mere end opfyldt.

Derfor skal ministeriet igangsætte handlingsplaner for at bringe belastningen ned, og Danmarks Naturfredningsforening mener ikke, at det er nok at sende denne opgave til kommunerne, som kun har små muligheder for at gennemføre disse.

Opdatering af tal fra GEUS

Danmarks Naturfredningsforening mener, at ministeriet bør inddrage de nyeste oplysninger fra GEUS GRUMO rapport med oplysninger fra 2020, hvor der f.eks. i GRUMO indtagene blev fundet overskridelser i 39% af de analyserede grundvandsindtag og pesticid rester i 72,4% af de undersøgte indtag.

Alle tal bør derfor konsekvensrettes side 66 nederst i Forslag til vandområdeplanerne 2021-2027.

Screening af drikke og grundvand

Danmarks Naturfredningsforening mener, at der hurtigst muligt bør udvikles analysemetoder og iværksættes ny screening af både grundvand og drikkevand for pesticidrester og andre uønskede kemikalier f.eks. de perflourerede stoffer, som der kun er ringe viden om.

I et nyt screeningsprogram som delvist er offentliggjort af Miljøstyrelsen, er der fundet tre nye pesticidrester i 250 analyserede grundvandsmoniteringsindtag. To af disse stammer fra nedbrydning af terbuthylazin. Detektionsgrænsen for de to pesticidrester er 0,05 µg/l, og stoffet LM6 blev først karakteriseret som sundhedsskadeligt for børn i koncentrationer over 0,5 µg/l som blev fundet i nogle indtag, men MST/DTU har siden sat grænsen til 4 µg/l, hvilket er tæt på den *sundhedsbaserede* tålegrænse. Da detektionsgrænsen er 0,05µg/l vil den samlede fundandel for disse to stoffer være større, når detektionsgrænsen kan sættes ned til 0,01 µg/l, som er den detektionsgrænse der normalt anvendes i grundvandsovervågningen. En gennemgang af fundandele i GRUMO for to andre nedbrydningsprodukter, DEIA og BAM, viser, at andelen af fund vil stige med ca. 50%, hvis man havde anvendt en detektionsgrænse på 0,05 µg/l, og efterfølgende anvendte en detektionsgrænse på 0,01 µg/l. Det betyder, at begge de ny nedbrydningsprodukter formodentlig vil kunne findes i 10 til 20 % af grundvands-overvågningens indtag. I rigsrevisionens rapport nævnes også et stof LM3 som ikke er analyseret, endnu. Det bør selvfølgelig ske hurtigst muligt.

I hvilket omfang de to stoffer vil kunne findes i aktive vandværks boringer, er uvist.

Med venlig hilsen

Walter Brüschi
Geologisk seniorrådgiver
40973243, wb@dn.dk